

EGYHÁZI HIRADÓ

A szegedi református egyház hivatalos lapja, református egyházi, társadalmi és belmissziói hetilap.

ELŐFIZETÉS: HAVONKÉNT 6000 K EGY SZ. 2000 K
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
REF. LELKÉSZI HIVATAL, SZEGED.

Főszerkesztő: HARSÁNYI PÁL,
Felelős szerkesztő: BAKÓ LÁSZLÓ.

MEGJELENIK
HETENKINT SZOMBATON
Hirdetéseket felvesz a kiadóhivatal.

TARTALOM: Vezércikk: ó-ó: Egyházközségi közgyűlés. — II. cikk: L.: Az ifjuságért. — Tárcsa: Dr. Ravasz L.: Pathmosi üzenet. — III. cikk: Vajjon tényleg Krisztus után a XX. században élünk-e? — Belpolitika—Külpolitika. — Hírek. — Családi kör. — Hirdetések.

Egyházközségi közgyűlés.

Egyházi önkormányzatunk úgy van kiépítve, hogy szinte minden egyes felnőtt reformátusnak valamilyen beleszólása legyen az egyház ügyeinek intézésébe.

Papot a hívek választanak, az egyház évenként megismétlődő, általában kisebb jelentőségű ügyeinek intézésére hivatott presbitériumot újból a hívek egyeteme válogatja ki a maga köréből. És végül, ha nagyfontosságú kérdések kerülnek szőnyegre, a döntés joga újból az egész egyházközségé. Így lesz igazsággá az a büszke, kálvinista kijelentés: az egyház a miénk! Mi tartjuk fenn évszázadok óta, anélkül, hogy külső segítséget valaha is élveztünk volna! Isten után mi védjük meg minden külső támadás ellen! Természetesen Istenadta jogunk tehát eselekvő és látó láncszeme lenni az anyaszentegyház összefüggő rendszerének!

Mi azt mondjuk: nemcsak jogom, de kötelességem is! Nincs jog kötelesség nélkül; de viszont kötelességről sem prédikálhatok ott, ahol a jogokkal szűkkeblűen bánok. A jogok és kötelességek evangéliumi párhuzama és kiegyenlítődése a református egyház tagsági eszmény.

A szegedi református egyházközség presbitériuma egyházközségi közgyűlésre hívja szavazásra jogosult tagjait. Bizonyára nem tenné, ha nem állana nagyjelentőségű lépések előtt, hiszen igen sok, más alkalmasabb eszköze van annak, hogy a hívekkel az állandó érintkezést fölvegye és fenntartsa. Tényleg a közgyűlés tárgysorozatán azonnal megragadja figyelmünket két lényeges prog-

rammpont a templomfűtés kérdése és a földigénylés ügye. Az utóbbinál nem igen lehet számítani még kifogásokra sem, ellenvetésre pedig bizonyára nem; hiszen itt kérünk, sőt igénylünk valamit, amit ha megkapunk, anyagi izmosodásunkat fogja előbbre vinni. Az előbbi a templomfűtés kérdése azonban már más természetű ügy: itt adni kell, ha nem is a magam zsebéből, pl. pótdó formájában (mert hiszen erre nincs szükség!), de az egyház jövő évi többletjövedelméből. Itt már tág tere nyílik a vitáknak, sőt esetleg a határozotti ellenvetéseknek is, bár szinte elképzelhetetlennek tartjuk, hogy ha valaki részt vett egy hideg, téli istentiszteleten, mondhatná, hogy szükségtelen a fűtött templom. Mert ugy-e az nem lehet református álláspont, hogy aki fázik, télen ne járjon templomba?! A lélek éhségét és szomjúságát nem lehet évszakok szerint szabályozni! A lélek megalégítésére minden időben alkalmasnak és nehézség nélkül használhatónak kell állani az Isten házában. A vitázók ám jöjjenek! A külön véleményt nemcsak elfogadjuk, de kérjük is! Csak vigyázzunk: a vízzel együtt a gyermeket is ki ne öntsük!

És ami a legfontosabb. Ugy szóljunk a kérdéshez, hogy egy pillanatra se feledjük: gyülekezeti református egyházi életünk középponti helyéről, a templomról mondjuk ki ezekben a napokban a — merjük állítani! — sorsdöntő szót!

A jogunkat úgy értelmezzük, hogy az nem más, mint tiszta és szent lélekkel teljesített alázatos kötelesség!

óó.

Segítsük a szegény szűkölködő, magyar ifjúságot! Ajánljunk fel hetenkint egy-egy ebédet!

Az ifjuságért.

Szeptember az ifjuság hónapja. A palatáblát és ábc-t vívő kis iskolástól fel a komoly és megfontoltan az életre készülő egyetemi polgárig egyaránt ugyanavval a jelentőséggel rendelkeznek a szeptember hónap. Ez a komoly munka kezdete a nyári pihenés után. Itt kell elkezdeniök a munkát, hogy amiképpen a kezdet megindult, úgy végződjenek majd be az iskolai év is. A szeptember hónap telve van a reménység, a tervezgetések ábrándjaival. A végzett munka komolysága fogja eldönteni, vajjon mennyi válik valóra júniusban ezekből az ábrándképekből? Ahhoz pedig, hogy a tanév alatt ifjuságunk által végzett munka tény leg komoly és eredményekben bővelkedő legyen, a végleges elhatározások és az energikus elindulás szükséges, hogy szeptember az ábrándok mellett áldás hónapja is legyen. Ezért oly életbevágón fontos hónap szeptember nemcsak ifjuságunkra, de — elsősorban — egész magyar református társadalmunkra is.

Szeretném, ha minden egyes református szülő ha minden református egyháztagnak egyen-egyen fel tudná fogni ennek a hónapnak, az ifjuság hónapjának jelentőségét. Nem győzzük eléggé hangsúlyozni, hogy jövőnk képe hiven visszatükröződik ifjuságunkban. Ifjuságunk pedig olyan lesz és azzá lesz, amilyenné mi, református szülők, általában református egyháztagnak neveljük őket.

Értsék meg református gyermekeink szülői, hogy elsősorban az ő vállakon nyugszik anya-

szentegyházunk és nemzetünk sorsa. Értsék meg ezt az ifjuság komoly munkájának kezdetén. Az iskola elvégzi a maga feladatát. A tudományból megadja azt az ifjuságnak, ami neki kell. De azt, hogy az ifjuság mennyire lesz jó hazafi, mennyire lesz magyar, mennyire lesz református, — nemcsak anyakönyvileg, de lelkében is — ezt az iskola mellett elsősorban a református szülők feladata elvégezni. Értsék meg a református szülőink, hogy az egyház, a láthatatlan nyaszentegyház őket lette meg tagjainak, ifju tagjainak lelkipásztoraivá. Értsék meg, hogy ez a földi református anyaszentegyház is csak öbennük veti minden reménységét. Igyekezzenek most oly életcélokat, olyan programot gyermekeik elé szabni, amely célt és programot Krisztus Urunk is csak helybenhagyólag venne tudomásul. Érezzék magukban a felelősséget, hogy nekik nemcsak gyermekeket, de elsősorban is jó, hívő, keresztyéni életideálokat követő és azokért harcoló gyermekeket kell nevelniök. Ezt követeli tőlük mindnyájunk Atyja és magyar hazánk, magyar református anyaszentegyházunk. Minden egyes gyermek Istené s ezeket Ő drága talentumokként bízta rá földi szüleikre. Jaj annak a szülőnek, aki csak egyet is veszendőbe hagy ezen talentumok közül.

De református egyháztagnajainkon is óriási a felelősség sulya. A szülők mellett másodsorban minden egyháztagnak felelős az ifjuság lelkéért. Felelős különösen azokkal a gyermekekkel és ifjakkal szemben, akiknek nincsenek már szüleik, vagy akik tanulmányaik végzése miatt a szülői körből

TÁRCA.

A pathmosi üzenet.

Elmondotta Dr. Ravasz László püspök a stockholmi kongresszuson.

Ján. Jel. 1:3—8.

Mi tudjuk, mert ezerszer tapasztaltuk, hogy Isten minden lélekkel külön foglalkozik és a legnagyobb dolgokat egyedül neki, négy szemközt mondja el. Tudjuk azt is — tegyetek róla bizonyosságot föld kerekiségének itt összesereglett pásztorai — hogy Istennek minden gyülekezetre, minden felekezetre gondja van és azok történelmében, a szenvedéseikben épülgy, mint a győzelmeikben ezerszer megmutatta különös dédelgető szeretetének és egyéni nevelésének csodáit. Mi Istennek nagy tetteivel járunk. (Zsolt.)

De az is bizonyos, mindennél bizonyosabb, hogy egyetemes anyaszentegyházunk a maga oekonomikus egységében Isten különös kegyelmének, a *speciálissima gratianak* mindennél drágább tárgya ... Tehát Istennek vannak nagy egyetemes üzenetei, amelyek a Krisztus anyaszentegyházának egészéhez intézvék, követeléseit, amelyek mindenkit illetnek ugyan, de amelyeket csak

az egyetemes egyház a maga egészében teljesíthet.

A felolvasott íge, ilyen egyetemes üzenet nagyszerű nyitánya. Csak hét gyülekezethez szól, de az *akkor* az egész keresztyénség volt. Irtózatossan *nehéz* helyzetben hangzott el ez az üzenet: a Krisztus anyaszentegyháza legnagyobb üldöztetésének előestéjén áll. Domitianus fenyegető alakja, mint egy sötét árnyék, felnyul az égre és eltakarja a napot. A helyzet az, ami volt, mikor Heródes elküldte poroszloít, hogy öljenek meg minden fiugyermekeket Betlehemben. Isten ügye a lét és nemlét kérdése előtt áll.

Pathmos szigetétől térben sok ezer mértföld választja el Észak diadémmját: Stockholmot. János látása óta két ezer esztendő telt el, míg egybegyültünk itt mi a látástalan nép, prófécia és martiromság nélküli világ. S mégis mennyire talál reánk, épen nekünk szól ez az ünnepélyes pathmosi üzenet.

Először tiszta erős zugással, mint egy anyagi trombitaszó, kizeng az igéből az az édes vigasztalás, hogy Krisztus egészen a miénk!

Krisztus az, aki a miénk. Az igaz és hü bizonyosság, a halottak közül az elsőszülött és a föld királyainak a fejedelme. Krisztusunk van: miénk az Igazság, a Szépség és az Erő. Nem kereső nép vagyunk; holdog megtalálók. Beatj pos-

kénytelenek távozni.

Ezeknek a gyermekeknek és ifjaknak a református egyháztagnok családi körében kell maguknak otthont találniok. Dicséretes és keresztyéni szokás volt már tavaly is több református család részéről, hogy szegény tanulókat, különösen egyetemi hallgatókat magukhoz hívtak vendégül ebédre, vagy vacsorára a hét valamelyik napján. Szeretném, ha ezeknek a családoknak minél több követője akadna ebben a tanévben. Minden egyes alkalmat meg kell ragadnunk arra, hogy ifjuságunkat hitében erősebbé, református evangéliumi vallásához minél ragaszkodóbbá tegyük. Megbecsülhetetlen alkalom kínálkozik erre, ha egyes családok, jó református családok, vendégül látnak egy-egy szegényebb tanulót, vagy egyetemi polgárt a hét valamelyik napján a maguk asztalánál s ez itt a család életéből, viselkedéséből, társalgásából mindenütt csak azt tanulja, hogyan is kell református életet élni, hogy is kell megvalósítani a református, tehát a tiszta krisztusi élet-ideálokat a maga mindennapi életében.

Ezek az alkalmak mennyivel többet érnek mindenféle külső kegyeskedéseknél. De felsorolhatatlan azoknak a módoknak, eszközöknek és alkalmaknak a száma, amelyekkel mind csak ennek az ifjuságnak az ügyét szolgálhatjuk. Mindenesetre egy a legfontosabb, amit szemünk előtt kell tartanunk: életünk minden megnyilvánulásában, minden szakában legyünk igazi reformátusok!

szidentes a Lélek birodalmában. Ki az, aki nagyobb, jobb, igazabb és szebb, mint ő, ki az, aki árnyékot vethet Reál és vitássá teheti királyságát, ki az, akiben az Isten emberibb lenne és az ember Istenibb, mint Benne? Krisztus az, aki a miénk, az Isten kimetszett bélyegje, a testté lett Ige, a Szerelmes Egyszülött Fiu.

Miénk ez a Krisztus! Oh hogy adta magát ide nekünk! Alázatos és engedelmes volt, arcán nem volt ékesség és alakján hatalom, mignem alázatosságában üléte elvétetett. Alakja igénytelen, mint egy tömjén darab, amely parányi szén-törmelék, de ha kigyul: illatával betölti az eget: Minden arravaló benne, hogy égjen és áldozati füst legyen. Ő is mindent odaadott ért nem tudott feldolgozni néhány millió szétszort zsidót. Keletről, délről, diadalmas pogány világ nézetek keltek utra és hódítanak még közöttünk is.

De a szomorubb az, hogy a keresztyénség nem hatotta át még azt a kulturát, amivel ötvöződött. Keresztyén országok, megkeresztelt egyének milliói döbbsentő lelki pogányságban élnek. A tudományban, művészetben egyenlő nő a keresztyénség ellenségeinek száma és fényes elmék vonják újra kétségbe a Krisztus felségjogát. A gazdasági rend egészen antikrisztianus, mert materialista a kommunizmus küzd materialista kapitalizmussal. Végül pedig minden fekélyt felfakasz

Fontolja meg ezt a pár szót most, szeptemberben minden református egyháztagnak és induljon el ő is ezen az uton azzal az elhatározással, hogy valamit tenni akar a tanév folyamán református ifjuságunkért. Így lesz szeptember hónap nemcsak az ifjuság, de mindnyájunknak igéretes, reménységgel telt szent hónapja.

L.

Vajjon tényleg Krisztus után a XX. században élünk-e?

Önkéntelenül ez a kérdés mered elénk, amint olvassuk a kecskeméti „Reformátusok Lapja”-t. „Bangha páter és a halálra ítélt protestánsok” címmel így ír a nevezett ujság f. évi 28—29. számában:

„A hires jezsuita páterrel vitába keveredtünk. Egyszer e hasábokon elpanaszoltuk az ellenünk indított felekezeti támadásokat. Azt is, hogy egy jezsuita nyíltan hirdeti, hogy az eretnekeket (protestánsokat) joga van a római katolikus egyháznak halálra ítélni és megölni. Ezen a helybeli Katolikusok Lapja felháborodott s mint hihetetlen rágalmat utasította vissza. A magyar jezsuiták főnökének felszólítására megneveztük a szerzőt, Lépicier-nek hívják, idéztük munkáját s a következő mondatát: „Ha az eretnekek saját elhatározásukból eretnekké lesznek és eretnek-

toft a világunkat döbbsentő pogányságában mutatta be a nagy háboru és utókövetkezménye: a béke.

Mi nem vagyunk egészen az övéi. Hol az a nemzet, amelyik neki szolgál? Az a társadalom, amely Őt imitálja? Az a gazdasági rend, amelyik az ő szellemét leheli?

Jaj nekünk, akik elárultuk és átszegeztük őt! Áldott perc, midőn meglátjuk, hogy átszegeztük őt. Boldog ország és egyház, amely siratja őt és magát tiszta, mély bűnbánatban. Nem más a hibás, én vagyok a hibás.

Istennek mindig ez volt a módszere: megmutatja, kicsoda az ember, hogy bűnbánatra vigyen, azután megmutatja, kicsoda a Krisztus, hogy megvigasztaljon és végül megmutatja, hogy kicsoda Ő, hogy bennünk és általunk győzzön.

A keresztyénség újra a lét és nemlét kérdése előtt áll. Most fog eldőlni: Istennek az ereje-e? vagy pedig az emberiség egyik legszebb és legmagyobb álma. Mi a keresztyénség: az emberi tünk, hogy maga legyen az örek áldozat, a megváltó halál, a másba átömlő élet, miénk lett minden fájdalom, kínja, egész szerelme, miénk a halála, nekünk adatott érdeme, örökségünk az ő élete, táplálékunk a teste és a vére!

Egészen a miénk! Mi az, ami belőle nem az enyém, vagy a tied? Mi az, amit megtartott volna magának, félretett volna másnak, ami csak

ségüket nyíltan tanítják s példájuk és veszélyes tévelygéseik által másokat is ezekre a tévelygésekre csábítanak, senki se kételkedhet benne, hogy nemcsak az egyházból való kiközösítést érdemlik meg, hanem azt is, hogy halál által kiirtassanak az élők sorából." Bangha páter erre cikket írt Rómából, melyben kijelenti, hogy Lépiciér nevű jezsuita nincs, ellenben van egy ilyen nevű híres hittudós, akinek van hasonló című könyve, de ő ezt a mondatot soha le nem írta. Amit a Reformátusok Lapja írt tehát: valótlan, vagy mondjuk — tévedés."

Mi református ujságot szerkesztünk, célunk az igazság. Tévedéseinket kész vagyunk beismereni. Bántott, hogy akaratlanul is rágalmozónak tüntünk fel. Az ügy megvilágítására írtunk Franciaországba, Doumergue Emilnek, az ősz tudós, Kálvin világhírű életrajzírójának. Ő a tudós szenvedélyével egész tanulmányt csinált az ügyből, mely a Foi et Vie c. francia folyóiratban fog megjelenni. Lépiciér könyvét megszerezte és áttanulmányozta. Kiderült, hogy igazunk volt. Nem mi mondunk valótlan, illetve „tévedtünk“, hanem Bangha páter. S ha véletlenül nincsenek külföldi áldozatkész tudós barátaink, ránk süti a jezsuita atya a rágalmozás bélyegét. Ez az egy eset, — mint a harmatcsepp a világot — visszatükrözi nemcsak az ellenünk folyó harc módszereit, hanem Róma rólunk való hivatalos

kiváltságosoknak szól? Ő a maradéknélküli jótélemény: egészen azé, aki bírni akarja s soha se lehet úgy bírni őt, hogy ő kevés legyen, se úgy, hogy bírásában valami felesleges legyen.

Krisztus egészen a miénk!

A pathmosi üzenet másik gondolata mélységes vád: mi nem vagyunk egészen a Krisztusé.

Nincs a világon felségesebb történet, mint a keresztyénség története. Mennyi hősiesség, mennyi martiromság és mennyi dicsőség termelt benne! De nincs a világon dörébb illúzió, mint azt himni, hogy a keresztyénség megoldotta feladatát s bevégezte küldetését. Nem. A keresztyénség ma is épen akkora feladat előtt áll, mint az első pünkösd reggelén, mert a világ ma sem a Krisztusé, mint nem volt akkor. Ma még mindig több a pogány a földön, mint a keresztyén. Két ezer év alatt egy óriás keresztyén kultúra kultúra egyik legédesebb emléke, vagy pedig az élet és jövődö kultusza. Odajut-é, ahová a kihalt filozófiai rendszerek: egy nagy spirituális muzeumba, vagy pedig még ezután lesz igazán kovász és erő. Az idő közel van . . .

A stockholmi konferencia tagjai és résztvevői ünepelesen magvallják, hogy ezt a nagy próbát Istentől nyújtott drága alkalomnak tekintik. Hiszik, hogy Krisztus győz és legfőbb óhajtuk, hogy ebben a nemzedékben általunk győzzön.

„Én vagyok az Alfa és Omega, kezdet és vég, ezt mondja az Úr, aki van és aki vala és aki eljövendő, a Mindenható . . .“

gondolkozását. Kiszakítunk egy pár adatot Doumergue tanulmányából. Meglátja a keresztyén olvasó, hogy nem örülhetünk neki, hogy ilyen tülön-tül igazunk lett. Micsoda látványa a gyűlöletnek és fanatizmusnak! Nem tudjuk elhinni, hogy a magyar katolikus közönség aláírná Lépiciér tanításait. Komolyabban, mindenki iránt több szeretettel kellene nekünk emondani: „Jöjjön el a Te országod!“ Milyen számonkéréssel tekinthet Krisztus az Úr az ő világára, ahol az ő követői az ő keresztfájából egymás ellen faragnak husángot? Ezzel átadjuk a szót Doumerguenak, az ősz tudós, Ami ezután jó az az ő tanulmányából kivonat.

II.

Sok közbenjárás után megkaptam Lépiciér könyvét. Címe: De Stabilitate et progressu dogmatis. (A dogma fejlődéséről és állandóságáról. 2-ik kiadás. Róma. 1910.) Ezt még ez évben egy függelék követte (Appendix ad secundam editionem, Roma 1910).

Kicsoda ez a Lépiciér? Tévesen mondták, hogy jezsuita, bár a tévedés nem nagy. Mária szolgái rendjének főnöke (procureur général) és a pápai hitterjesztési collégium theologiai tanára Rómában. Könyvét egyházi hatóságok engedélye előzi meg és egy, a pápa nevében írt levél. Eszerint a pápa „forró hálával“ viseltetik iránta, „gratulál“ neki és sok szeretettel küldi reá „áldását.“ A könyv Szent Józsefnek van ajánlva, aki „a tévelygések ellen védi az egyházat“.

Lépiciér a legszorosabb eszmeközösségben van a jezsuitákkal. Munkájára jött sok gratuláció közül első volt, amivel ő maga dicsékszik, a jezsuiták folyóiratáé. A nagy tekintély, kit többször idéz: Billot jezsuita.

II.

Sietek elolvasni a könyvet: De Stabilitate és a 194. oldalon megtalálom a magyar protestáns ujság által idézett helyet. Az olvasó üljen felül. VI. cikk. 9. §. „Az a kérdés: hogyan kell bánni az eretnekekkel? Megtüressenek vagy teljesen kiirtassanak? (penitus exterminandi.) Elsősorban, ami az eretnekeket illeti, akik saját elhatározásukból lettek eretnekké (tales libere facti) és eretnekségüket nyíltan tanítják s példájuk és tanácsaik által másokat is ezekre a tévelygésekre csábítanak, senki sem kételkedhet benne, hogy nemcsak az Egyházból való kiközösítést érdemlik meg, de méltók arra is, hogy halál által kiirtassanak az élők sorából. (per mortem e vivis auferantur.) Mert, amint Szent Tamás megjegyzi, ha a világi fejedelmek méltán itélik halálra a pénzhamisítókat, sokkal kevésbé kell ki-mélni az eretnekeket. Következésképp, ha valaki nyíltan vallja eretnekségét s másokat is megrontani igyekszik, nemcsak kiközösíthető, de igazságosan meg is ölhető (etiam juste occidi), hogy pestises fertőzésével meg ne rontson másokat is. Ha nem rossz megölni egy vadállatot az erdőben,

jó dolog ártalmatlan életétől megfosztani az eretnek embert (*vitae nocertis usura privare*). — Így a magyar protestáns ujság idézete nemcsak teljesen szabatos, de még enyhébb is, mert nem teljes. Lépiciér páter világosan felállítja az Egyház tételét: Az eretnek megöleendő, (*occidi*.)

De Lépiciér, akit a pápa oly meleg elismerésben részesített, tovább megy:

„Az eretnekek halálra ítéelésének joga az Egyházhhoz tartozik. Az Egyház felismerve a hűtlenséget, halálra ítéelhet, de nem ő, hajtja végre, hanem a világi hatalmat bizza meg a végrehajtással. (illam *bracchio seculare exequendam committet*.) Lépiciér ismétli: „Az Egyház az eretneket átadja kivégzés végett a világi hatóságnak, mert dicséretes és üdvösséges, hogy az megölessék. (*laudaliter et salubriter occiditur*.” De *Stabilitate* 198. l.) „De semmi módon nincs megengedve a papoknak, hogy ők öljkék meg az eretnekeket!” (*per se ipsos occidere* 200. lap.)

Az Egyház nem hajt végre halálos ítéletet, mert „borzad a vértől”. (*sanguine iuste abhorret* 196. l.) Egy ember tehát nem öl, de a szolgáját kényszeríti gyilkosságra, mert ő — borzad a vértől. Az Egyház nem ontja az eretnekek véréet, az Államot kényszeríti az eretnekek véréet ontani, annyira borzad az Egyház a vértől.

Ez a hiteles katolikus gondolat.

III.

„Aki meg van győződve róla, hogy minden jók közül, amit Istentől kaptunk, első a katolikus hit... nem fog megbotránkozni, ha azokat a fejedelmeket fogjuk dicsérni, akik üldözték az eretnekeket. Ha egy katolikus tagadja az Egyháznak ezt a jogát, annak fogyóban van a hite.” (*Appendix* 51. lap.)

IV.

„Az Egyház azonban nem ítéel el mindjárt, ha az eretnek megtér, az egyház megkiméli”. Lépiciér itt elfelejti a narbonnei zsinat végzését, mely szerint az eretnekek ha megtértek, „életfogytiglan börtönre ítéelendők.” Csak ha eretnekségét vissza nem vonja, ítéeltesék halálra. (198. lap.)

Szerencsétlenségére Lépiciér magyarázni akarja, mit jelent az Egyház „enyhesége”. A súlyosan üldözött Egyház, mint mostan. — sok bajt kénytelen eltűrni, amit a középkorban hatalmas erővel fékezett meg. „Olyan helyeken, a hol a protestántizmus szomorú csapása pusztított mint Németországban és Angliában, az Egyház itt a legnagyobb szelidséggel jár el, inkább jutalmak ígéreteivel csalogatja a kiváltakat (*proemiorum*), mint büntetésekkel elűmmit.” (44—45. lap)

Ha más gondolkodással állnánk szemben, mint a kétségtelenül igen becsületes és tiszteletre méltó Lépiciéré, egy szó jönne az ajkunkra: milyen cinizmus! De tartsuk vissza e szót s maradjunk megdöbbenve, milyen lehet a gondolkodása a jelenlegi katolicizmus egyik leghíresebb tudósának.

V.

Marad még egy bizonyíték. Erre alapítja Lépiciér védekezését. Disztingváljunk, mondja. Megkülönböztetést tesz az eretnekek között: azok, akik katolikusoknak születtek s azok, akik már eretneknek születtek. „Mi nem a rejtett eretneket tekintjük, hanem csak a nyilvánosakat, akik a saját hitehagyásuk által vetnek tört mások hitének.” (*Appendix* 31. lap.)

Megállapított dolog tehát, hogy olyan eretnekek ellen, akik még katolikusnak születtek, minden eszköz megengedhető a halálra ítéelésig. Ha az ilyen eretnekek (protestánsok) nem akarnak visszatérni az Egyházba, — meg kell ölni őket.

De a többiek? Akik már a katolikus Egyházon kívül születtek? „Ki nem látja, hogy ezek nagy száralomra méltók(!) Ezeket beszédekkel, rábeszélésekkel, tettekkel kell visszatérítenünk.” (*oratione, verbo, et Opere*.)

Vajjon milyen lenne nekünk protestánsoknak a helyzetünk, ha ez az Egyház ismét mindenhatóvá válnék? A középkor minden fegyverével? S azzal foglalkoznék, hogy engedjünk végre az ő „nagy jóságának.” Vajjon ez a hatalmas, kiváló anya eltűrné-e, hogy hiába kérjen és simogasson?

De változik a hang. „Ezekről azonban, ha hatalmunk van, meg kell követelni (si *adsit facultas*), hogy sem nyilt üldözéseikkel, sem beszédekkel, sem istenkáromlásaikkal ne zavarják a hitet.” (210. lap.)

Nem akadályozni a hitet? Vajjon a protestánsoknak milyen tettét, szavát nem fogja egy katolikus pap ilyennek bélyegezni? S nem szabad beszélni a vallásunkról? Meghagynák az életünket, hallgatásra, mozdulatlanságra ítéelt árnyék életünket.

VI.

Lépiciér munkája élénk tiltakozást váltott ki. Lépiciér egy függelékben akart válaszolni, melyben azt állítja, hogy művét „átváltoztatták.” De egyetlen sort vagy szót nem von vissza. Mindent helyben hagy és megerősít.

„Az Egyház ritkán élt üldözési jogával, csak akkor, amikor valamilyen romlott eretnek szemtelensége kényszerítette.”

De itt hadd hivatkozzunk a híres katolikus történetíróra: Guiraud-ra. „Lehetetlen tagadni, írja, hogy az Egyház erőszakkal akarta elnyomni az eretnekséget.”

***

... Letesszük a tollat. Az ősz tudós tanulmányából elég volt ennyi bizonyításra is, lelki keserűsége is. Nem vitázunk. Nem diadalmaskodunk. Szomoruan nézünk a szürke felhős magyar égboltra. Mi „nyiltan valljuk” a mi „eretnekségünket”, a tiszta és hamisítatlan Evangéliumot, sőt „példával és tanítással” másokat is buzdítunk Jézus Krisztusnak, az egyetlen közbenjárónak

igazságát és megváltását elfogadni. Micsoda tomboló gyűlölet orkánja zugna föl itt, ha a Kolonicsok szellemi unokái: a Lépicierek újra hatalomra jutnának. Alázzuk meg magunkat magyar reformátusok! Tettünk-e eleget az igaz Evangéliumért? Jézus Krisztus lelkének diadaláért? Nem vita kell ide. Krisztusban megváltott életek harcoljanak a gyűlölet árjával szemben, szeretettel, imádsággal. Hadd zendüljön meg itt befejezőül a Mester tanítása: „Hallottátok, hogy megmondott: Szeresd felebarátodat és gyűlöld ellenségeidet! Én pedig azt mondom néktek: Szeressétek ellenségeiteket, áldjátok azokat, akik tüteket átkoznak, jót tegyetek azokkal, akik titeket gyűlölnek és imádkoztatok azokért, akik háborgatnak és kergetnek titeket . . .“

„Jőjjön el a te országod!”

Belpolitika — Külpolitika

A népszövetség újra összeült Genfben, hogy megvitassa azokat az internacionális kérdéseket és problémákat, melyeknek elintézését a különböző békeszerződésekhöz csatolt népszövetségi okmány a nevezett szövetség hatáskörébe rendelte. Mindjárt az első ülésnapokon került tárgyalás alá a hunyadmegyei székiely-csángóknak ügye az oláh földrablásokkal kapcsolatban. A népszövetség plénuma csak Titulescu oláh miniszternek engedett a kérdéshez hozzászólást s alig tíz perc leforgása alatt meghozta határozatát. E szerint a földeket nem adják vissza tulajdonosaiknak, hanem kötelezik a román kormányt, hogy kárpótlásul hétszázezer arany frankot fizessen a földjüktől megfosztott csángóknak. Így huszonnégyezer hold magyar földhöz hétszázezer aranyfrankért, tehát alig tízmilliárd magyar papirkoronáért jut az oláh kormány. Egy-egy földjéltől megfosztott család 300 aranyfrankot, tehát négy millió koronát kap. — Ezen ügygyel kapcsolatban a demokratikus ellenzéki blokk tagjai össze akarják hívni a nemzetgyűlést. Szerepel még az összehívás okai között a drágaság kérdése és a Beniczky-ügy is. — Bethlen István gróf miniszterelnök, aki betegsége óta inkepusztai birtokán tartózkodott, hétfőn újból átveszi hivatala vezetését. Ugyanekkor szabadságra megy eddigi helyettese, Vass József népjóléti miniszter. — A római pápa betöltötte a megürült kalocsai érseki széket és kinevezte arra gróf Zichy Gyula pécsi katolikus püspököt. — Az osztrák és magyar kereskedelmi tárgyalások, melyek annyiszor végeztek már kudarccal, újból megkezdődtek.

A német és francia biztonsági szerződés tárgyalása rövid időn belül megkezdődik. A külügyminiszterek közt jelen lesz Anglia külügyminisztere is. Egyelőre még csak a tárgyalások helyének kijelölése iránt merült föl nézeteltérés. A franciák Lausannet szerették volna, de ez ellen a németek tiltakoztak. Valószínűleg Comoban

tartják meg a konferenciát.

A sziriai fölkelés még mindig tovább tart. A felkelő druzok előnyomulását mindeddig nem tudták megakadályozni a franciák.

Marókkóban óriási harcok és még nagyobb veszteségek árán végre sikerült a spanyoloknak pár ezer emberüket partra szállítaniok. A harcok az arabok és francia-spanyol csapatok között nem enyhültek. A francia kormány fél, hogy az őszi esőzések beálltáig nem lesz módjukban eredményt elérni, akkor pedig végleg a bennszülöttek lesznek a helyzet urai.

Horvátországban több városban véres összeütközések voltak a renegát Radics és a horvát függetlenségi Pribicsevics hívei között. Az összeütközésnek már eddig is számos halottja és sebesültje van.

HIREK.

— *Istentiszteletek sorrendje:* Szegeden folyó hó 13-án délelőtt gyülekezeti istentisztelet és délután 6 órakor hálaadás (Bakó L.), délelőtt 9 órakor pedig iskolai évet megnyitó ifjúsági istentisztelet (Illyés E. hl.).

A szorványok közül szeptember 13-án délután Deszken tart 4 órás kezdetű istentiszteletet (Durkó G. hl.), 20-án délelőtt pedig Kiskundorozsmán lesz istentisztelet.

— *Egyházközi közgyűlés.* Ez uton is felhívjuk olvasóink figyelmét a múlt számunkban közölt hivatalos részre, mely szerint folyó hó 12-én délután 6 órai, határozatképtelenség esetén, pedig 13-án délelőtt a 10 órai istentisztelet után a református iskola helyiségében lesz az egyházközi közgyűlés.

— *PPesthy Pál* igazságügyminisztert a szarvasi evang. gyülekezet felülvilágítóvá választotta.

— *Renoválják a debreczeni „nagytemplomot”.* A debreczeni református egyház nagy áldozatok árán egyszerre két templomát renováltatja; az ispotályit és a történelmi nevezetességű „nagytemplomot”. Minket különösen érdekel az utolsó, mert eltekintve attól, hogy nagy történelmi eseményeknek volt a színhelye, (pld. Kossuth Lajos itt mondotta ki a Habsburg-ház detronizálását), de ősi falai symbolumaivá lettek az egész magyar kálvinizmusnak.

— *Amerikában győzött a hitvallásos iskola.* Az Egyesült államokban egy iskola perből kifolyólag a bíróság kimondotta, hogy a gyermek nem tekinthető az állam tulajdonának; semmiféle parlamenti többség nem veheti el a gyermeket szülőjétől és nem kényszerítheti senki a szülőket arra, hogy gyermekeiket állami iskolákba járassák. A szülőnek joga van gyermekét abban az iskolában taníttatni, amelyikben akarja.

— *Statisztikai adatok Amerikából.* A legújabb

adatok szerint az Egyesült Államok területén 243.578 olyan gyülekezet van, mely bármilyen néven is, de vallásos gyülekezetnek nevezhető. Ugyan-e területen 271.319 nyilvános és több magániskola van. A tanítószemélyzet száma ez iskolákban 679.000, az összes felekezetek papjainak száma pedig 214.000. — Az Egyesült Államokban 79.224.000 protestáns lélek él, amelyből több mint 48 millió felnőtt egyháztag. Ezzel szemben a katolikusok lélekszáma 18.260.000. A protestánsok számát növeli a bevándorlás is, mert hiszen a múlt évben 175.000 bevándorló közül 103.000 protestáns volt. A protestáns egyházak egyházi és missziói célokra évenként több mint 500 millió dollárt fordítanak. Csak maga a presbiteriánus egyház 1600 külmiszióval dolgozik a pogány népek között s e külmiszió munka költségeire évenként 4 és fél millió dollárt költ el. De hatalmasan munkálkodik a belmisszió terén is. 4300 belmissziói munkása van s a belmissziói munka költségeire évenként ugyancsak 4 és fél millió dollárt irányoz elő.

— *Megtörtént.* Egy templomban egyszer nem tudták megkezdeni az istentiszteletet, mert a rendes orgonafújtató valami okból nem jelent meg. A lelkész ekkor felszólította a templomajtó előtt állani szokott koldusok egyikét, aki elég erőteljes embernek látszott, hogy ez alkalommal vállalkozzék az orgona fújtatására. Az természetesen húzódozott, mire a pap külön díjazást ígért neki, ha megteszi. Ekkor a koldus őszintén kirukkolt az igazsággal: „Uram, én minden vasárnap négyszer ennyit keresek a koldulással, itt, a templomajtó előtt.“ — Erről a történetkéről eszünkbe jutnak azok a reformátusok, akik a koldusnak szívesebben és többet adnak, mint a templom perselyébe, mondván: „A koldusnak adott pénzről tudjuk, hová megy, de a perselybe tett pénz felől nem vagyunk bizonyosak.“ Megtörtént ez is, nem egy ízben!

— *A kommunista paradicsomból.* Az „Istentelen“ (Bezbozsnik) c. orosz újság, amelynek célja a legszélsőségesebb gyalázkodással lehetlenné tenni a keresztyénséget s általában mindenféle istenhítet, a szovjetkormány hathatós s nyílt támogatásával hetenként 210.000 példányban jelenik meg. — A moszkvai, 14 éven aluli elhagyott gyermekeknek 50 százaléka, Bereznier kommunista szerint vérhajjal van megfertőzve, vagy megrögzött alkoholistá és kokainista. Moszkva utcáin, a hivatalos megállapítás szerint, 50.000 fiatalos bűnös szaladgál. Szibériában naponként tömegesen betegszenek le az elbukott leányok, sokszor alig 14 évesek, természetesen nagyrészt halvaszülötteket hozva világra. — A moszkvai törvényszék előtt állott nemrég egy fiatal kommunista fiú, aki apját megölte s ezt a tettet azzal indokolta, hogy nem tűrhette apjának a keresztyén valláshoz való ragaszkodását. A törvényszék, tekintettel arra, hogy a „fiúnak ez a

tette a kommunista ifjuság körében igen nagy lelkesedést keltett s hogy a fiú a vallás elleni izzó gyűlöletével továbbra is hasznos szolgálatokat tehet“ — megelégedett azzal, hogy a gyilkos fiút nyilvánosan megdorgálta.

— *Egy régi,* mélyértelmű legenda szól egy ifjuról, akit a varázsló minden figyelmeztetés ellenére is egy megbabonázott helyre csalogat el. Vad mulatozások között töltött el ott egyetlen éjszakát. Másnap reggel szégyen és bánat között ébred fel, keresi a kivezető utat a barlangból. Végre kitalál és hazafelé siet. De miért olyan nehezék a léptei? Miért néznek rá az emberek olyan csodálkozva? Miért nem találkozik ismerős arccal? Miért nem találja házáat szülőfalujában? Pillantása egy tó tükrére esik s egy fonnyadt arcot, megszurkült fejet lát. Végre megkérdezi az embereket — s óh, borzalom — hogy ötven évig volt az elvarázsolott barlangban. Ifjusága oda van, életét elvesztegette. Nemde, ezek és ezek élet-története ez, akik elhagyják csalogattatni magukat, idegen és hamis tanítások által, vagy olyan emberek hatása alá kerülnek, akik az igazságnak nem engedelmeskednek, hanem saját, megsötételt szívéük kívánságait követik. Bensőleg elszakadva Istentől, minden igaz élet ősforrásától, belső emberük elsivárodik, sorsuk aggodalom.

— *Helyreigazítás.* Lapunk múlt számában hibás tördelésből kifolyólag sajnálatos hiba csuszott be. A Tárca rovatban Boross Sándor „A láthatatlan“ c. versének a negyedik szakasz második sora hibásan szedetelet és a két utolsó versszak teljesen elmaradt. A vers 3 utolsó szakasza helyesen a következőképpen hangzik:

*Nyulj, tapogass eléje, kapcsolod
A végtelenbe kezéd;
Ó, az áram jár át s a lét nagy
Telje gyönyörét érezed.*

*Nyisd meg magad s ne csüggedezz, ha
Medred mindig be nem lepi.
Ár ő, s bennünk néha apátja,
Néha dagályja van neki.*

*Nem tudom neked megmutatni,
De őt azért mégis szeresd;
Te sem fogod tán soha látni,
De mégis hívjad, várd, keresd.*

— *Hírek az evangélikusoknál.* Szeptember 13-án, vasárnap délelőtt 9 órakor a kerületi börtön protestáns rabjainak prédikál Tátrai Károly. 11 órakor a rendes istentiszteleten az ígét hirdeti Tátrai Károly. — Minden szerda délután 6—7 óráig bibliaóra a paróchia kisebbik épületében. — Minden vasárnap 9—11-ig vasárnapi iskola az evangélikus iskolában a szegedi összes ev. fiúk és leány elemistások számára. — A templomban 9—10-ig minden vasárnap ifjusági istentisztelet a középiskolás fiúk és leányok részére.

CSALÁDI KÖR.

A hit és az élet kockázatos utja.

Első hét. I. A hit pedig a reménylett dolgoknak valósága és a nem látott dolgokról való meggyőződés. — Zsid. 11:1.

Ha a hit miveláltal ily általános vonásokkal írjuk le, azonnal kitűnik, hogy nem hiányozhatik az emberi életből. Az ember nem lehet el hit nélkül, mert nemcsak a multtal van dolga, amit ismerhet és nemcsak a jelenrel, amit láthat, hanem a jövővel is, amelynek lehetőségeiben hinni kénytelen. Mint ahogy a hajós kénytelen előre nézni, a mikor hajóját kormányozza, ugy minden ember is, amint életét éli; s az irányt minden esetben az határozza meg, hogy mint gondolkozik az illető az előtte lévő dolgokról, vagyis „a reménylett dolgok valósága“. Már most ez a jövő, amelybe szüntelenül mind beljebb és beljebb utazunk, sohasem lehet bebizonyítható tudás tárgyá. Tudásunk csak arról van, amihez már megérkeztünk, — utközben kénytelenek vagyunk hinni. És tudásunk, arról, hogy mi van és mi volt, semmivel sem játszik fontosabb szerepet utunkban, mint hitünk a még leendő felől. Amint Tennyson megénekli a hitet „A régi bölcs“ című költeményében:

„Látja a legjobbat átragyogni a legrosszabban is,
Érzi, hogy a nap csak az éj mulásáig rejtőzött el,
A télben is kémleli a nyárnak rügyezését,
És élvezi a gyümölcs ízét, mikor még le sem
hullott a virág,

Hallja már csalogány dalát a néma tojásban,
Forrásra bukkan, ahol mások „Csalfa délibáb“ ot
kiáltottak“.

Hiába akar hát valaki hit nélkül élni, — lehetetlen. Aki ki akarna vetni a lelkéből minden meggyőződést, mely a jövőre vonatkozik, az akár abbahagyhatja az életet. Az egészséges, erős, tevékeny emberi élet mindig egyenes arányban áll a hitnek tágasságával és erejével. Az emberiségnek nagy szellemei mindig azzal a jövőbenező többlet vágyó lelkülettel váltak ki, amit ugy magasztal a szentírás:

Hitben haltak meg mindezek, nem nyerve meg az ígéreket, hanem csak távrolól látva és üdvözölve azokat és vallást tevén arról, hogy idegenek és vándorok a földön. Mert, akik így szólnak, nyilván jelenlik, hogy hazát keresnek. És hogyha eszökbe jutott volna az, amelyből kijöttek, volt volna idejük a visszatérésre. Így azonban jobb után vágyódnak, tudnillik mennyei után; azért nem szégyenli őket az Isten, hogy Isterőknek neveztessék, mert készített nekik várost. (Zsid. 11:13—16.)

Mindenható Isten! Lehelj reánk lelkeddel és éleszd fel bennünk az igazi alázatosságot, szent vágyakozást és Te benned való élő hitet. Ha örökévaló mívoltod felett elmélkedünk, nem merünk semmihez sem hasonlítani, aminek képében el-

gondolhatnánk; és mégis olyan valóságos vagy számunkra szívünk imádatában. Amikor a bűn ellen való harcunkban, nehéz pillanatainkban kegyelmesen megsegítesz, Te vagy szabadulásunk örök kőszála. Amikor kétségeink és gyötrődéseink közepette feltáru előttünk a kötelességünk utja, Te vagy örök világosságunk. Amikor az élet viharában nyugodalmat és békességet találunk a Te akarated elfogadásában, Te vagy lelkünknek bizonyos menedéke. Jelentsd meg hát így magadat nekünk, óh Isten!

Mennyei Atyánk! Alázatos és szívbéli hálát mondunk Neked mindazért az örökségért, ami a multból szállott reánk, régi idők felséges emlékeiért, mikor felragyogott az isteni világosság és annak fényénél az emberek tudatában voltak jelenlétednek és bizonyosak voltak kegyelmed felől. De nem akarjuk beérni emlékekkel. Oh, Te, aki nem a holtak, hanem az élők Istene vagy, jelentsd meg magadat velünk való élő közösségedben. Mutasd meg magadat ennek a muló időnek jelenésében. Add, hogy mi magunk megérezhesük törvényednek tekintélyét. Add, hogy mi magunk felfoghassuk a bűnnek retentő bűnösségét. Add, hogy mi magunk megértsük az áldozat árán való ügynek útját. Taníts meg munket a Krisztus Lelke által a hétköznapi kötelességek ünnepélyességére, az élet minden emberi kötelességének szentességére s annak a szívünkben csengő szelid, csendes hangnak isteni voltára, mely szüntelen az igaz utra ösztönöz bennünket. Így majd megújul lelkünk a hit által és mindig Istenben való lesz az életünk. Amen. — Hunter János.

Ki tudna egy felebarátunk részére kézbesítői vagy hasonló állást ajánlani?

Szép kézimunka!

JEZERNICZKY ESZTER

mindennemű kézimunkát vállal. Református testvéreinek :: szives támogatását kéri ::

Polgár ucca 29. sz.

Szép kézimunka!

Sajtó alatt van:

Karéneskönyv.

Zsoltárok és dícséretok a magyar ref. egyházi énekkarok számára, a legkiválóbb magyar Előfizetési ára: 28.000 K. és külföldi szerzőktől.

Megrendelhető: Ref. Egyházi Énekkarnál Rákosszentmihály, Pest m. Árpád u. 24.

Felelős kiadó a szegedi ref. egyházköz ség nevében: Bakó László lelkész.

Nyomatott Hirlapkiadó- és Nyomdavállalat R.-1-nél Szeged.

Felelős nyomdavezető Sajgó József.